

Odrednice Facebook ljubomore u partnerskim odnosima

Maksimović, Laura

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:492784>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Laura Maksimović

**ODREDNICE FACEBOOK LJUBOMORE U
PARTNERSKIM ODNOSIMA**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Laura Maksimović

**ODREDNICE FACEBOOK LJUBOMORE U
PARTNERSKIM ODNOSIMA**

DIPLOMSKI RAD

doc.dr.sc. Koraljka Modić Stanke

Zagreb, 2023.

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Partnerska ljubomora.....	2
1.2. Facebook ljubomora	2
1.3. Interpersonalno elektroničko nadziranje.....	4
1.4. Kvaliteta partnerske veze.....	7
1.5. Uloga privrženosti u partnerskim vezama	9
2. Cilj, problemi i hipoteze istraživanja	11
3. Metoda.....	13
3.1. Uzorak	13
4. Obrada podataka.....	18
5. Rezultati	18
6. Rasprava.....	21
6.1 Ograničenja istraživanja	24
6.2 Praktične implikacije	27
7. Zaključak.....	30
8. Literatura.....	32

Odrednice Facebook ljubomore u partnerskim odnosima

U modernom društvu, romantični partneri komuniciraju, izmjenjuju informacije preko digitalnih platformi te kad nisu zajedno nastoje održati komunikaciju koja se tada odvija online. Pa ipak, korištenje digitalnih platformi osim pozitivnih strana - poput upoznavanja i održavanja komunikacije partnera, ima i negativne strane - poput ljubomore i nadziranja.. Primjer takve digitalne platforme je i Facebook, koji kao društvena mreža može biti izvor partnerske ljubomore i sredstvo interpersonalnog elektroničkog nadziranja što se pokazalo povezanim sa smanjenjem kvalitete partnerske veze. Međutim, ne pokazuju svi pojedinci iste obrasce ponašanja i doživljavanja – partneri koji imaju razvijen siguran ili odbacujući stil privrženosti iskazuju manje ljubomore i nadziranja partnera u odnosu na one sa plašljivim ili zaokupljenim stilom. Cilj je ovog istraživanja utvrditi odnos Facebook ljubomore, interpersonalnog elektroničkog nadziranja te odrednica partnerske veze -privrženosti i kvalitete veze. Istraživanje je obuhvatilo 151 sudionika, od čega je 90,7% bilo ženskog roda. Rezultati ovog istraživanja ukazuju da oni s većom razinom Facebook ljubomore iskazuju veću razinu interpersonalnog elektroničkog nadziranja ($r=0,627, p<0,01$) te manju kvalitetu veze ($r=-0,361, p<0,01$). Sukladno ranijim nalazima, rezultati također potvrđuju da oni sa sigurnim i odbacujućim stilom privrženosti iskazuju manje Facebook ljubomore nego oni sa plašljivim i zaokupljenim stilom ($KW-H=7,432, p<0,05$). Samo istraživanje pomaže u razumijevanju pojavnosti partnerske ljubomore i nadziranja na društvenim mrežama te ga je moguće primijeniti kod savjetovanja parova u nadvladavanju problema koji se tiču ljubomore, sve s ciljem pospješivanja njihove kvalitete veze.

Ključne riječi: partnerska ljubomora, Facebook ljubomora, interpersonalno elektroničko nadziranje, kvaliteta veze, partnerska privrženost

Facebook jealousy determinants in partner relations

In modern society, romantic partners communicate and exchange information via digital platforms, and when they are not together, they try to maintain communication that takes place online. Still, the usage of digital platforms besides positive sides, such as getting to know new people, maintaining communication with ones partner, has negative sides like monitoring and jealousy. An example of such digital platform is Facebook which, as a social network, can be a source of partner jealousy as well as a tool for interpersonal electronic surveillance and these concepts were also proven to reduce relationship quality. However, not all individuals show the same patterns of behavior and reaction- partners who have developed secure and dismissive attachment style show less jealousy and monitoring of their partners than partners with a fearful and preoccupied attachment style. The aim of this research is to determine the relationship between partner jealousy on Facebook, interpersonal electronic surveillance and the determinants of partner relationship - attachment and relationship quality. This research included 151

participants, of which 137 (90,7%) were female gender. The results of this research indicate that those with a higher level of Facebook jealousy report a higher level of interpersonal electronic surveillance ($r= 0,627, p< 0,01$) and lower relationship quality ($r= -0,361, p< 0,01$). Consistent with earlier findings, the results also confirm that those with a secure and dismissive attachment style report less Facebook jealousy than those with a fearful and preoccupied attachment style ($KW-H= 7,432, p< 0,05$). The research itself helps with understanding the occurrence of partner's jealousy and monitoring on social network and it can be applied in couple's counseling to overcome problems related to jealousy, all with the aim of improving their relationship quality.

Key words: partner jealousy, Facebook jealousy, interpersonal electronic surveillance, relationship quality, partner attachment

Izjava o izvornosti

Ja, Laura Maksimović pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio/-la drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Ime i prezime: Laura Maksimović (v.r.)

Datum: 30. kolovoza, 2023.

1. Uvod

Romantična veza definira se kao međusobna povezanost između partnera koja uključuje seksualnu, fizičku, emocionalnu i kognitivnu privlačnost (Conley i sur., 2013; Len-Ríos i sur., 2016; Ogunmokun i sur., 2020., sve prema prema Arikewuyo i sur., 2020). Samim postojanjem romantične veze partneri komuniciraju, izmjenjuju informacije te kad nisu zajedno nastoje održati komunikaciju koja se tada odvija *online*- putem digitalnih platforma kao što su Facebook, Instagram, WhatsApp i slično (Jin i Peña, 2010., prema Arikewuyo i sur., 2020). Društvene mreže imaju veliki značaj za interakciju i komunikaciju kod partnera zbog toga što partneri koriste društvene mreže (među kojima je i Facebook) za izražavanje svojih osjećaja prema drugome, za razgovor s partnerom te kako bi objavili i iskazali javnosti novosti o svojoj vezi (Pascoe, 2011; Subrahmanyam i Smahel, 2011., sve prema Reed i sur., 2015). Komunikacija na društvenim mrežama razlikuje se od one uživo jer ono što je u komunikaciji uživo privatno i skriveno, na društvenim mrežama postaje javno i lako dostupno, što daje partnerima veću mogućnost pregledavanja aktivnosti drugog partnera te se informacije *online* brže i lakše šire kroz sve društvene mreže (Draucker i Martsolf, 2010; Melander, 2010., sve prema Reed i sur., 2015). Prema Muiše i suradnicima (2009) Facebook je društvena mreža koja veoma lako pruža dostupnost informacija o partneru, prijateljima, no također i osobama koje su potpuni stranci, a neke od informacija koje osoba može vidjeti su promjene na profilu, status veze, dodavanje novih prijatelja, objave na "zidu" i ostalo.

Budući da su društvene mreže danas integrirane na različite načine u svakodnevni život partnera, karakteristike partnerskog odnosa povezane su i sa virtualnim okruženjem i obilježjima samog odnosa. Tako se danas spominje pojam partnerske ljubomore na Facebooku (ili Facebook ljubomore) koja pak označava ljubomorne misli, osjećaje i ponašanja u kontekstu Facebooka kao društvene mreže (Muiše i sur., 2009). Kao popratno ponašanje koje ljubomora potencijalno uzrokuje, spominje se pojam interpersonalnog elektroničkog nadziranja. Samo nadziranje odnosi se na aktivnosti i tehnike praćenja partnera na društvenim mrežama (Tokunaga, 2011), čemu nerijetko pribjegavaju

ljubomorni partneri. Facebook ljubomorom kao i interpersonalnim elektroničkim nadziranjem kvaliteta veze može biti smanjena (Coundouris i sur., 2021) te odnosi unutar veze narušeni - što u konačnici može rezultirati interpersonalnim nasiljem (Clayton i sur., 2013) te razvodom braka (Daspe i sur., 2018).

Spoznaje o ovoj temi veoma su važne za praktičnu djelatnost socijalnog rada. Naime, socijalni radnik može iskoristiti znanja iz ovog područja kao temelj za razumijevanje partnerskih odnosa i dinamike, a posebice negativnih pojava u vezi. Ukoliko korisnici navedu poteškoće vezane za njihov virtualni svijet, socijalni radnik može temeljiti intervenciju na spoznajama proizašlim iz istraživanja poput ovoga – usmjerenog na produblјivanje spoznaja o odnosu partnerske ljubomore i interpersonalnog nadziranja u *online* okruženju, kroz kontekst društvenih mreža i aktivnosti na internetu.

1.1.Partnerska ljubomora

White (1981) je definirao partnersku ljubomoru kao sintezu misli, osjećaja i ponašanja koje prati prijetnja kvaliteti same veze, a uzrok samih prijetnji proizlazi iz percepcije jednog partnera da postoji prava ili zamišljena privlačnost između njegovog/ njezinog partnera i "suparnika". Pfeifer i Wong (1989; prema Barelds i Dijkstra, 2006) razlikuju tri vrste ljubomore, a to su emocionalna, kognitivna i bihevioralna. Kognitivna ljubomora sastoji se od paranoidnih misli i zabrinutosti oko partnerovog ponašanja, emocionalna ljubomora javlja se kao posljedica osjećaja poput straha, ljutnje, nesigurnosti i tuge, dok bihevioralna ljubomora uključuje radnje poput špijuniranja partnera (Barelds i Dijkstra, 2006).

Ljubomorne misli, osjećaji i ponašanja mogu biti povezani s korištenjem društvenih mreža – o čemu će više riječi biti u potpoglavlјima koja slijede.

1.2.Facebook ljubomora

Iako korištenje društvenih mreža poput Facebooka može biti koristan i lako dostupan način partnerima da ostanu zajedno u komunikaciji, pogotovo kada ne provode vrijeme fizički zajedno, istraživanja (Coyne, McDaniel, i Stockdale, 2017; Ogunmokun, Unverdi-Creig, Said, Avci, i Eluwole, 2020., sve prema Arikewuyo i sur., 2020) pokazuju da aktivnost na društvenim mrežama može biti povezana s ljubomorom i prevarom. Jedan od mogućih razloga ovakvih nalaza jest to da društvene mreže omogućuju dodavanje i pristup novim ljudima u bilo kojem trenutku te pojedinci lakše stupaju u kontakt jedan s drugim zbog olakšane komunikacije. Isto tako, negativna je strana korištenja Facebooka to što otkriva i dovodi do novih oblika i izvora ljubomore kod partnera (Fox i sur., 2013; Muise i sur., 2009; Utz i Beukeboom, 2011., sve prema Fox i Warber, 2014) iz razloga što partneri mogu vidjeti koga drugi partner dodaje kao prijatelja, tko mu piše na zidu, čije objave "lajka" i slično.

U radovima nekih autora (npr. Elphinston i Noller, 2011, prema Tokunkga, 2015) Facebook ljubomora smatra se ishodom, odnosno emocijom koja se javlja nakon što osoba pregledava partnerov Facebook sadržaj, dok je obrnuti smjer (da ljubomora zapravo motivira nadziranje) manje istražen. S time su u skladu i nalazi istraživanja Muise i suradnika (2009) čiji kvalitativni podaci ukazuju na to da informacije koje se mogu naći na Facebooku ljude potiču da onda pregledavaju, traže i nadziru dostupne informacije te da se te informacije mogu interpretirati na različite načine, budući da kontekst informacija nije poznat. Nadalje, sudionici istog istraživanja naveli su kako im je pojava da njihov partner na Facebooku ima bivšeg partnera kao kontakt (što vrijedi za više od 70% sudionika) razlog za ljubomoru, odnosno okidač zašto bi do ljubomore došlo, a ljubomorni su i jer zamišljaju različite situacije i scenarije s obzirom na sadržaj kojeg vide tijekom pretraživanja partnerovog Facebooka (Muise i sur., 2009).

Istraživanje Marshalla i suradnika (2012) povezalo je konstrukte Facebook ljubomore i nadziranja na Facebooku od strane partnera, a dobiveni rezultati ukazali su na to da sudionici koji iskazuju veću razinu ljubomore, iskazuju i veću razinu nadziranja, odnosno provjeravanja partnerovog Facebook profila. Autori su također istražili povezanost stila privrženosti sa Facebook ljubomorom, pri čemu plašljivo privrženi pojedinci iskazuju

veliku razinu ljubomore i nadziranja zbog toga što strahuju od toga da ih partner ne ostavi te su zabrinuti za svoju vezu (Marshall i sur., 2012). Prema Muscanell i suradnicima (2013), ljubomoru pojedinca ne izaziva samo (realno ili zamišljeno) postojanje "prijetnje" ili suparnika, nego i činjenica da partner nema njihovu zajedničku sliku na Facebooku - što proizlazi iz percepcije osobe da je veza skrivena od javnosti i da je tako partner otvoren za nove veze i poznanstva na Facebooku.

1.3. Interpersonalno elektroničko nadziranje

Pojam interpersonalnog elektroničkog nadziranja odnosi se na korištenje tehnologija kako bi se pratila "online" ili "offline" aktivnost osobe (Marshall i sur., 2012). Ponašanja koja uključuju nadziranje putem online mreža su provjeravanje povijesti na pregledniku osobe, čitanje i provjeravanje mailova, poruka ili korištenje softvera za praćenje (Helsper i Whitty, 2010., prema Tokunaga, 2015). Osobni podaci dohvaćaju se preko društvenih mreža pojedinca, primjerice Facebooka, putem web stranica, mrežnih dnevnika te preko ostalih sadržaja u aplikacijama ili mrežama (Tokunaga, 2011). Pojedinci mogu veoma lako pretražiti informacije koristeći prekrivene oblike nadzora (Stern i Taylor, 2007). Primjerice, najčešći način na koji osobe pregledavaju partnerov sadržaj preko interneta jest ažuriranje informacija, odnosno koliko često partner ažurira svoje podatke na nekoj od društvenih mreža kao što je Facebook. Nadalje, nerijetko se pregledava i vrijeme kad je partner bio "aktivan" na društvenoj mreži, zatim kakve poruke razmjenjuje s drugima, na kojim stranicama komentira objave i slično (Stern i Taylor, 2007).

U današnje vrijeme, postoje karakteristike interneta koje olakšavaju mogućnost provođenja interpersonalnog elektroničkog nadziranja partnera, a to su pristupačnost podataka, multimedijalnost, mogućnost arhiviranja i zabilješke podataka te anonimnost (Tokunaga, 2011). Pristupačnost označava da pojedinci lako i bez puno truda dolaze do informacija koje im trebaju. Multimedijalnost predstavlja mogućnost pregledavanja informacija i podataka kroz više medija- tekstualno, slikovno, zvukovno itd. Nadalje, podaci koji se dijele putem društvenih mreža, poruke i komentari najčešće ostaju

zabilježeni i na neki način arhivirani na internetu tako da osoba može vidjeti i informacije koje su dostupne na internetu već dulji niz vremena. Također, anonimnost predstavlja veliko olakšanje pojedincima koji provjeravaju svoje partnere zbog toga što ne mogu biti otkriveni da provjeravaju te je njihova aktivnost na internetu relativno anonimna i skrivena (Tokunaga, 2011).

Tokunaga (2011) vidi pozitivni aspekt interpersonalnog elektroničkog nadziranja, a to je da partner samo traži informacije i strategije koje će mu smanjiti nesigurnost u vezi, odnosno uvjerit će ga da je partner odan, a veza stabilna. S druge strane, kvalitativna istraživanja (Fox i Warber, 2014., Van Ouytsel i sur., 2019., Arikewuyo i sur., 2020) potvrđuju da partneri nadziru svoje partnere na Facebooku te da Facebook postaje izvor ljubomore i sumnje između partnera, posebice ako osoba vidi partnera s nekim drugim na slici ili u interakciji što povećava osjećaj "suparništva" (Fox i Warber, 2014). Prethodna istraživanja (Afifi i Reichert, 1996; Dainton i Aylor, 2001., sve prema Stewart i sur., 2014) pokazuju da je nesigurnost u vezi povezana i s ljubomorom na Facebooku za što je objašnjenje da poznavanje previše informacija o romantičnom partneru može dovesti do povećanja ljubomore (Stewart i sur., 2014).

Također, nerijetko se spominje i teorija smanjenja nesigurnosti čiji su začetnici Calabrese i Berger (1975; prema Gambo i Shem, 2023), a teorija nalaže da ljudi traže informacije o svojim partnerima kako bi smanjili neizvjesnost u pogledu tih partnera i nastavili ili započeli partnersku vezu. Jedna je od temeljnih postavka teorije smanjenja nesigurnosti da pojedinci obično smatraju kako je nesigurnost neugodna, stoga su motivirani da je smanje dosljednom i uspješnom komunikacijom (Grev, 2017., prema Gambo i Shem, 2023). Iz toga proizlazi da se radnje poput ljubomore i nadziranja partnera javljaju zbog toga što partner želi smanjiti spomenutu nesigurnost u vezi te tada poseže za alatima – poput nadziranja na društvenim mrežama, kako bi došao do informacija o partneru te time smanjio nesigurnost koju pretpostavljeno ima (Rahaman, 2015).

Prema Imai i suradnicima (2021), postoje tri izvora nesigurnosti u vezi- nesigurnost u sebe, nesigurnost u vezu i nesigurnost u partnera. Nesigurnost u vezu uključuje razmišljanje koje ljudi imaju o svom partnerskom odnosu kao cjelini ("Koliko sam siguran

u budućnost veze?"), nesigurnost u sebe odnosi se na nesigurnost pojedinca o vlastitoj uključenosti u odnos ("Koliko sam predan vezi?"), a nesigurnost u partnera uključuje sumnje koju osoba ima o partnerovoj uključenosti u vezu ("Koliko sam siguran u partnerove osjećaje prema meni?") (Imai i sur., 2021). Motivacija iza nesigurnosti, a zatim i nadziranja jest da partner koristi nadziranje kad nije u stanju objasniti ponašanje drugog partnera ili ga ne može predvidjeti (Berger i Calabrese, 1975., prema Stewart i sur., 2014).

Autori Knobloch i Solomon (prema Stewart i sur., 2014) definiraju 4 vrste nesigurnosti s obzirom na objekt nesigurnosti, a to su: bihevioralna nesigurnost, nesigurnost uzajamnosti, bihevioralna nesigurnost vezana za budućnost i definicijska nesigurnost. Bihevioralna nesigurnost odnosi se na granice između onoga što se smatra prihvatljivim i neprihvatljivim standardima ponašanja unutar odnosa. Nesigurnost uzajamnosti predstavlja nesigurnost glede uzajamnosti zajedničkih osjećaja između partnera. Nadalje, nesigurnost vezana za budućnost bavi se dugoročnom prognozom odnosa i ishodom odnosa tijekom vremena. Posljednja, definicijska nesigurnost uključuje predstavljanje statusa veze ljudima koji te osobe okružuju (Knobloch i Solomon 1999., prema Stewart i sur., 2014). Također, Fox i Andergg (2014, prema Gambo i Shem, 2023) utvrdili su tri načina suočavanja sa nesigurnošću u vezi koju partner ili partneri imaju, a to su pasivne, aktivne i interaktivne strategije. Pasivne strategije uključuju traženje informacija, poput pregledavanja slike partnera i listanje po partnerovim objavama na vremenskoj traci (ili na Facebooku "zidu"). Nadalje, aktivne strategije uključuju dodavanje prijatelja ili članova obitelji koje partner ima na svojem Facebook profilu (slanje zahtjeva za prijateljstvo). I naposljetku, interaktivna strategija uključuje ponašanja poput čavrljanja, objavljivanja poruka na vremenskoj traci, kao i označavanje pojedinca kod objave statusa ili na slici. Međutim, aktivne i interaktivne strategije pokazale su se najviše prihvatljive kada je pojedinac duže vrijeme u vezi, a pasivne kao najviše korištene na početku veze (Gambo i Shem, 2023). Povezano s time, interpersonalno elektroničko nadziranje spadalo bi u pasivnu strategiju, no također i aktivnu ako pojedinac uključuje i druge pojedince s partnerovog okruženja kako bi saznao više informacija o njemu.

1.4. Kvaliteta partnerske veze

U partnerskom odnosu Facebook ljubomora i interpersonalno elektroničko nadziranje negativno djeluju na povjerenje i komunikaciju što se odražava na dinamiku odnosa, osjećaj zadovoljstva u vezi te sveukupnu kvalitetu veze (Moorman i Bowker, 2011). Kvalitetu veze moguće je jednostavno odrediti kao razinu pozitivnih ili negativnih osjećaja vezanih za partnersku vezu (Morrey i sur., 2010., prema Coundouris i sur., 2021). Međutim, kvaliteta veze također uključuje i fenomene poput zadovoljstva, sigurnosti u vezi, intimnosti i konflikta te je teško dati jednoznačnu definiciju budući da se radi o multidimenzionalnom fenomenu (Farooqui, 2014., prema Coundouris i sur., 2021). S tim povezano, zadovoljstvo se odnosi na to koliko je osoba zadovoljna svojom vezom te sretna u njoj, dok sigurnost u vezi označava predanost i povjerenje (Moorman i Bowker, 2011). Nadalje, intimnost označava ljubav u vezi te povezanost partnera, dok se konflikt odnosi na učestalost konflikata te ozbiljnost svađanja, kao i učinkovitost korištenja strategija za rješavanje istih (Coundouris i sur., 2021).

Istraživanja pokazuju da pojedinci na jednak način iskazuju svoje interpersonalno ponašanje- kako u stvarnom okruženju, tako i u virtualnom, što može objasniti činjenicu da društvene mreže mogu također pridonijeti kvaliteti veze ili narušiti istu (Canary i Yum, 2015; Rus i Tiemensma, 2017., sve prema Coundouris i sur., 2021). Primjer kako ponašanje u online okruženju može doprinijeti kvaliteti veze jest da partneri jedni drugome stavljaju pozitivne poruke na Facebook "zid", primjerice to koriste kao način iskazivanja svoje ljubavi, šalju si ohrabrujuće i podražavajuće privatne poruke, dijele zajedničke slike i slično.

S druge strane, iako aktivnost na društvenim mrežama može doprinijeti kvaliteti veze na prijašnje opisan način, ona ju može i smanjiti. Kvalitetu veze smanjuje takozvani " sukob povezan s Facebookom " (Rahaman, 2015) što Clayton i suradnici (2013) definiraju kao pojavu gdje upotreba Facebooka uzrokuje probleme u odnosima kod intimnih ljubavnih veza. Isti su autori istaknuli činjenicu da možda zbog kraće duljine veze partneri mogu pratiti Facebook aktivnosti partnera služeći se time kao tehnikom traženja informacija za bolje međusobno upoznavanje. U skladu s tim jest i već spomenuto nadziranje koje

proizlazi iz nakane za bolje upoznavanje svog partnera. Razlog zašto općenito korištenje Facebooka može uzrokovati probleme u vezi jest što često korištenje društvenih mreža ometa svakodnevne aktivnosti partnera (González-Rivera i Hernández-Gato, 2019). Kad jedan od partnera to primijeti, počne mu smetati te se osjeća napeto i nesigurno. Prema Hand i suradnicima (2013), kvaliteta veze nije povezana samo sa (realnim) korištenjem Facebooka, nego i s percepcijom partnera vezano uz njegovo korištenje.

Također, utvrđena je i povezanost između kvalitete veze i vremena provedenog na društvenim mrežama, pri čemu oni koji provode više vremena na društvenim mrežama iskazuju i manju kvalitetu veze (Clayton, 2014; Hammond i Chou, 2016; Hand i sur., 2013; Valenzuela i sur., 2014., sve prema Coundouris i sur., 2021). Istraživanje Moormana i Bowkera (2011) potvrđuje iste nalaze, odnosno negativnu povezanost provođenja vremena na društvenim mrežama i kvalitete veze. To je također povezano s tim da su sudionici iskazali i manje konflikata u vezi te općenito veće zadovoljstvo, a kvaliteta veze je multidimenzionalni konstrukt koji obuhvaća i spomenute kategorije (Moorman i Bowker, 2011). Istraživanja su također pokazala da Facebook ljubomora, nadziranje partnera, davanje dvosmislenih informacija na društvenim mrežama te kompulzivno korištenje interneta mogu imati negativne ishode za romantične odnose (Kerkhof i sur., 2011; Utz i Beukeboom, 2011., sve prema Clayton i sur., 2013), kao i upotreba interneta općenito, a ne samo društvenih mreža utječe i negativno na kvalitetu same veze (Clayton i sur., 2013).

Iz ovog potpoglavlja interpersonalno elektroničko nadziranje smanjuje kvalitetu veze te spada u negativne aspekte partnerskog odnosa. Razlog tomu je već prethodno spomenuta nesigurnost u vezi, tj. sumnja u svoj partnerski odnos te preispitivanje istoga. Budući da osoba zbog nesigurnosti u vezi preispituje odnos te želi istražiti kako partner percipira njihovu vezu te koliko u nju ulaže, javlja se nadziranje, što se pokazalo povezanim s nižom kvalitetom veze (Coundouris i sur., 2021). Povezano sa kvalitetom veze, i zadovoljstvo vezom je manje ukoliko se kod partnera javlja i ljubomora (Elphinston i Noller, 2011., prema Sánchez i sur., 2017).

1.5. Uloga privrženosti u partnerskim vezama

Hazan i Shaver (1987., prema Blažeka Kokorić i Gabrić, 2009) prvi su autori koji su istraživali romantičnu vezu kroz proces privrženosti vodeći se Bowlbyjevom tezom (Bowlby, 1973., 1982., sve prema Blažeka Kokorić i Gabrić, 2009.) da se rana privrženost i radni model iz djetinjstva odražava na kasnija očekivanja pojedinca i kvalitetu njegovih veza u odrasloj dobi. Bowlby koji se smatra začetnikom teorije privrženosti opisuje privrženost kao emocionalnu vezu koja se stvara između primarnog skrbnika i djeteta (1969., prema Marshall i sur., 2012). Privrženost se stvara kroz svakodnevnu interakciju djece sa primarnim skrbnikom, a djeca na temelju privrženosti koju su s njime razvila stvaraju svoje unutarnje radne modele, točnije načine percipiranja sebe i drugih u svojoj okolini (Aronson i sur., 2005). Teorija privrženosti opisuje da stil privrženosti koji usvojimo kao dojenčad i mala djeca, ostaje s nama kroz život i poopćava se na sve naše veze s drugim ljudima, odnosno pretpostavlja da se vrste odnosa koje uspostavljamo rano u životu odražavaju na vrste odnosa koje uspostavljamo u odrasloj dobi (Ainsworth i sur., 1978., prema Aronson i sur., 2005).

Bartholomew dijeli stilove privrženosti na sigurni, odbacujući, zaokupljeni i plašljivi stil (Bartholomew, 1990., prema Blažeka Kokorić i Gabrić, 2009). Ova se četiri stila temelje na unutarnjem radnom modelu osobe, točnije skupu očekivanja o dostupnosti osoba prema kojima smo privrženi i vjerojatnosti da će nam, kod stresnih situacija koje doživimo, biti u mogućnosti pružiti podršku (Berk, 2008). Stilovi se razlikuju prema dvama obilježjima unutarnjeg radnog modela- doživljaju sebe i doživljaju drugih (Blažeka Kokorić i Gabrić, 2009) gdje doživljaj sebe označava percepciju sebe kao vrijednog tuđe ljubavi, a doživljaj drugih percepciju zainteresiranosti i dostupnosti značajnih drugih u slučaju potrebe. Prema tome, sigurni stil privrženosti označava pozitivni radni model sebe i drugih, što bi značilo da osoba ima pozitivni i doživljaj sebe i doživljaj drugih. Sigurno privrženi pojedinci vjeruju da su vrijedni ljubavi te imaju povjerenje u druge da im istu ljubav mogu pružiti (Blažeka Kokorić i Gabrić, 2009). Plašljivu privrženost karakterizira negativni radni model sebe i drugih- plašljivo privrženi pojedinci sumnjaju da zaslužuju ljubav te biti voljeni, provjeravaju dostupnost druge osobe iz straha da će ih druga osoba napustiti.

Zaokupljeni stil privrženosti opisuje negativni unutarnji radni model sebe i pozitivni radni model drugih, dok odbacujući stil privrženosti odlikuje obratno- pozitivni unutarnji radni model sebe, ali negativni prema drugima (Goodboy i Bolkan, 2011). Oni pojedinci s zaokupljenim stilom privrženosti imaju stalnu želju da budu voljeni te svoju potrebu za samopoštovanjem i pozitivnim viđenjem sebe stvaraju preko načina na koji ih vide druge njima važne osobe- primjerice njihov partner (Goodboy i Bolkan, 2011). Nadalje osobe sa odbacujućim stilom privrženosti ne vjeruju drugima da će biti prisutni kad im zatrebaju te stoga koriste tehnike izbjegavanja te osobe, emocionalno su distancirani te se oslanjaju pretežito samo na sebe (Hazan i Shaver, 1987., prema Marshall i sur., 2012).

Nesigurno privrženi pojedinci (u sam izraz spadaju sva 3 stila privrženosti osim sigurnog) iskazuju veću razinu ljubomore nego oni sa sigurnom privrženošću (Buunk, 1997., prema Marshall i sur., 2012). Objašnjenje proizlazi iz toga što, budući da imaju negativni pogled na sebe i/ili druge, skloniji su promišljanju da će ih partner napustiti zbog "superiornijeg" i boljeg suparnika (Guerrero, 1998., prema Marshall i sur., 2012). Zbog samog sumnjanja koje se javlja kod nesigurno privrženih partnera, radi provjere hoće li ih ili ne drugi partner ostaviti, skloniji su nadziranju svojeg partnera. Međutim, postoji razlika kod nesigurno privrženih partnera u ponašajnom iskazivanju same ljubomore. Partneri s plašljivom i zaokupljenom privrženošću češće će provjeravati aktivnosti svojeg partnera te će iskazivati ljubomoru, dok će partner s odbacujućim stilom poricati ljubomoru te najčešće neće provjeravati partnerovu aktivnost. Osobe sa odbacujućim stilom privrženosti odbijaju intimnost, koriste distanciranje od partnera kao strategiju suočavanja sa problemima te potiskuju misli i osjećaje povezane s prijetnjama i privrženošću (Mikulincer i Shaver, 2007., prema Marshall i sur., 2012).

Rezultati istraživanja (Marshall, 2012.; Reed i sur., 2015) ukazuju na to da postoji povezanost plašljivog stila privrženosti i partnerske ljubomore na Facebooku te su također pokazali da je odbacujuća privrženost negativno povezana, a da su plašljiva i zaokupljena privrženost pozitivno povezane sa partnerskom ljubomorom te interpersonalnim elektroničkim nadziranjem. Razlike u ljubomori kod različitih stilova privrženosti mogu se objasniti razlikama u unutarnjim radnim modelima – i to primarno onih koji se odnose

na doživljaj sebe. Naime, sigurno privrženi pojedinci imaju pozitivni unutarnji radni model i sebe i drugih- dakle, vjeruju da ih partner voli te isto tako za sebe smatraju da su vrijedni ljubavi te stoga iskazuju manju razinu ljubomore. Oni pojedinci sa odbacujućim stilom privrženosti također teorijski iskazuju manje ljubomore zbog toga što imaju pozitivni unutarnji radni model sebe- smatraju da su vrijedni ljubavi, no ne žele intimnosti i bliskost s partnerom te zato nisu ni ljubomorni (Marshall i sur., 2012). Zaokupljeni i plašljivi stil zapravo karakterizira velika razina anksioznosti te negativni unutarnji radni model sebe - pripadnici ova dva stila vjeruju da ne zaslužuju ljubav i biti voljeni, iz čega potencijalno proizlazi i veća razina ljubomore (Marshall i sur., 2012).

2. Cilj, problemi i hipoteze istraživanja

Većina ranijih istraživanja ljubomore i nadziranja na društvenim mrežama koristila je kvalitativni pristup istraživanju same teme (Muisse i sur., 2009.; Fox i sur., 2014.; Arikewuyo i sur., 2020), zbog čega se odlučilo provesti istraživanje s kvantitavnim pristupom u svrhu utvrđivanja razlika i povezanosti između dotičnih konstrukata, dodatno istražujući njihov odnos s odrednicama partnerske veze – privrženosti i kvalitetom veze. Također, za razliku od ranijih istraživanja u kojima su sudionici najčešće bili studenti (Muisse i sur., 2009.; Marshall i sur., 2012), sudjelovanje u ovom istraživanju bilo je omogućeno svim punoljetnim korisnicima Facebooka u romantičnim heteroseksualnim vezama. Prethodna istraživanja (npr. Blažeka Kokorić i Gabrić, 2009) bavila su se ispitivanjem privrženosti u partnerskoj vezi, no nedostaje ispitati postavke privrženosti, kao i stilove privrženosti u online kontekstu, na društvenim mrežama partnera.

S obzirom na sve prethodno navedeno formiran je cilj istraživanja: utvrditi odnos Facebook ljubomore, interpersonalnog elektroničkog nadziranja te odrednica partnerske veze -privrženosti i kvalitete veze – te je formirano nekoliko problema i hipoteza.

P1: Postoji li povezanost između razine Facebook ljubomore i interpersonalnog elektroničkog nadziranja partnera na Facebooku ?

H1: Očekuje se postojanje pozitivne povezanosti, odnosno da će oni koji iskažu veću razinu Facebook ljubomore iskazati i veću razinu interpersonalnog nadziranja partnera na Facebooku.

P2: Postoji li razlika u razini Facebook ljubomore obzirom na stil privrženosti?

H2: Očekuje se postojanje razlike u razini Facebook ljubomore s obzirom na stil privrženosti, pri čemu će oni sa plašljivim i zaokupljenim stilom privrženosti iskazati veću razinu Facebook ljubomore od onih sa sigurnim i odbacujućim stilom privrženosti.

P3: Postoji li povezanost između razine Facebook ljubomore i kvalitete veze?

H3: Očekuje se postojanje negativne povezanosti, odnosno da će oni koji iskažu veću razinu Facebook ljubomore iskazati i manju kvalitetu veze.

P4: Postoji li povezanost između razine interpersonalnog elektroničkog nadziranja i kvalitete veze?

H4: Očekuje se postojanje negativne povezanosti, odnosno da će oni koji iskažu veću razinu interpersonalnog elektroničkog nadziranja iskazati i manju kvalitetu veze.

P5: Postoji li povezanost između kvalitete veze i količine vremena provedenog na Facebooku?

H5: Očekuje se postojanje negativne povezanosti, odnosno da će oni koji provode više vremena na Facebooku, iskazati i manju kvalitetu veze.

3. Metoda

3.1. Uzorak

Ciljna populacija ovog istraživanja bili su korisnici Facebooka stariji od 18 godina koji su trenutno u heteroseksualnoj partnerskoj vezi. Kao metoda odabira sudionika koristila se neprobabilistička metoda prigodnog uzorka gdje su u uzorku bili oni sudionici u vezama koji su dostupni na Facebook grupama u kojima se anketa objavila (Milas, 2005). Budući da jedna od mjera (Skala Facebook ljubomore) postavlja pitanja o partnerovom Facebook profilu, tj. pretpostavlja da partner ima Facebook profil, prilikom obrade podataka bilo je potrebno uključiti samo one sudionike čiji partneri imaju Facebook profil, a isključiti one koji ga nemaju – što se u ovom istraživanju javilo u 10 slučajeva.

Istraživanje je obuhvaćalo ukupno 151 sudionika, pretežito ženskog roda (*Tablica 3.1.1.*). Prosječna dob sudionika iznosila je 27 godina, s prilično velikim rasponom od 19 do 59 godina (*Tablica 3.1.2.*). Većina sudionika bila je u partnerskoj vezi duže od 6 mjeseci (*Tablica 3.1.3.*) stoga se može zaključiti da je obuhvaćena populacija parova u dugoročnijim vezama. Kada je riječ o Facebook navikama, točnije količini vremena provedenog na Facebooku u tjedan dana, najviše je sudionika iskazalo kako na Facebooku provodi 1-2 sata tjedno (24,5%), dok je najmanje (7,3%) iskazalo da provodi više od 6 sati tjedno (*Tablica 3.1.4.*).

Tablica 3.1.1.

Deskriptivni podaci o spolu sudionika

Spol	<i>f</i>	%
Ženski	137	90,7
Muški	14	9,3
Ukupno	151	100

Tablica 3.1.2.

Deskriptivni podaci o dobi sudionika

	<i>N</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>C</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Dob	151	19	59	25	27,03	7,421

Tablica 3.1.3.

Deskriptivni podaci o dužini veze

Dužina veze	<i>f</i>	<i>%</i>
Manje od mjesec dana	1	0,7
Od mjesec dana do 6 mjeseci	16	10,6
Od 6 mjeseci do godine dana	24	15,9
Od 1-3 godine	39	25,8
Od 3-5 godina	31	20,5
Više od 5 godina	40	26,5
Ukupno	151	100,00

Tablica 3.1.4.

Količina vremena provedenog na Facebooku (u jednom tjednu)

Količina vremena provedenog na Facebooku	<i>f</i>	<i>%</i>
---	----------	----------

Od 0-30 minuta	33	21,9
Od 1-2 sata	50	33,1
Od 3-4 sata	37	24,5
Od 5-6 sati	20	13,2
Više od 6 sati	11	7,3
Ukupno	151	100,00

3.2. Postupak

Istraživanje je provedeno online putem, a metoda koja se koristila bio je anketni upitnik. Prije same izrade upitnika te postavljanja istog na Facebook grupe, sastavilo se pozivno pismo kojim se objasnila svrha istraživanja te su bili navedeni kriteriji za sudjelovanje. Tijekom travnja i svibnja izrađen je anketni upitnik putem sustava *LimeSurvey*. Podaci za samo istraživanje prikupljali su se od 20.05.2023.godine do 20.06.2023. godine nakon čega je anketni upitnik zaustavljen za daljnje ispunjavanje. Inicijalno planirani vremenski period ispunjavanja produžen je zbog slabog odaziva sudionika te se pozivno pismo na Facebook grupama ponovno objavljivalo po nekoliko puta prije nego li se došlo do zadovoljavajućeg broja sudionika. Anketni upitnik zajedno s pozivnim pismom objavljivao se na raznim Facebook grupama kako bi se osigurala obuhvaćenost što raznolikijih sudionika, a same grupe su se birale prema dostupnosti učlanjivanja, broju članova te prema aktivnosti grupe (točnije postavljaju li članovi grupe redovito objave). Svakih se tjedan dana u iste grupe ponovno slalo pozivno pismo zajedno sa poveznicom na anketni upitnik. Također se zamolilo sudionike istraživanja u opisu Facebook objave da prosljede anketni upitnik svima poznatima za koje smatraju da ispunjavaju kriterije sudjelovanja.

Što se tiče izgleda i sadržaja samog anketnog upitnika, na početnom je ekranu stajala uputa o temi upitnika, kriterijima za sudjelovanje te procijenjenoj dužini trajanja ispunjavanja. Naglasilo se i da je upitnik anoniman i dobrovoljan. Također su bili navedeni i kriteriji za

sudjelovanje (punoljetnost, heteroseksualna partnerska veza i trenutni status partnerske veze) te je sudionicima objašnjeno da pritiskom na tipku "Sljedeće" daju svoj pristanak na sudjelovanje. Sam je upitnik dalje bio koncipiran na principu stranica, dakle svako je poglavlje, odnosno cjelina sa skalama započela na novoj stranici kako bi se osigurala preglednost i jednostavnost. Na kraju su slijedila sociodemografska pitanja, odnosno spol i dob te ona koja su se odnosila na partnerski odnos i Facebook društvenu mrežu- duljina trajanja veze, količina vremena na Facebooku na tjednoj razini te ima li partner izrađen Facebook profil. Na samom kraju nalazila se zahvala na sudjelovanju te podaci za kontaktiranje u slučaju pitanja vezanih uz istraživanje i/ili interesa glede rezultata istraživanja.

U ovom istraživanju poštivani su etički principi istraživanja s ljudima. Sudionike se na početku istraživanja tražio pristanak na istraživanje na način da kad pročitaju uputu pritisnu tipku "Sljedeće". Pozivnim je pismom objašnjenja svrha istraživanja, tko ga provodi te je navedena tema istraživanja, što zapravo pokriva etičko načelo informiranog pristanka na sudjelovanje u istraživanju (Oliver, 2010). Također je navedena i zajamčena anonimnost te da se podaci neće moći povezati sa identitetom pojedinca, kao i da će se obrađivati na grupnoj razini (Milas, 2005). Slijedilo se i načelo prava na odustajanje zbog toga što su sudionici mogli odustajati u bilo kojem trenutku (Oliver, 2010). Na kraju anketnog upitnika navedena je i e-mail adresa na koju se sudionici mogu obratiti ukoliko imaju pitanja te ukoliko ih zanimaju rezultati istraživanja.

3.3. Mjerni instrumenti

Upitnik je ukupno sadržavao 16 pitanja pri čemu je na prvoj stranici bila prikazana Skala Facebook ljubomore (Muisse i sur., 2009), nakon koje su uslijedile Skala interpersonalnog elektroničkog nadziranja (Tokunaga, 2011), Skala procjene kvalitete veze (Hendrick i sur. 1988., prema Čubela Adorić i sur., 2014) te Upitnik o vezama (Bartholomew i Horowitz, 1991). Na samom kraju nalazila su se pitanja o spolu (odgovor iskazan nominalnom mjernom ljestvicom), dobi, duljini trajanja veze (ordinalna ljestvica) i količini vremena

na Facebooku na tjednoj razini (odgovori iskazani ordinalnom mjernom ljestvicom) te u konačnici pitanje ima li partner izrađen Facebook profil (odgovor iskazan nominalnom mjernom ljestvicom).

Mjerni instrument korišten za mjerenje partnerske ljubomore na Facebooku jest jednodimenzionalna Skala Facebook ljubomore (eng. *Facebook Jealousy Scale*, autori Muise i sur., 2009) koja se sastoji od 27 čestica. Ukupni rezultat dobiva se tako da se zbroje rezultati na svim česticama; raspon rezultata kreće se od 24 do 120, pri čemu veći rezultat označava veću razinu partnerske ljubomore na Facebooku. Primjer čestice glasi: "Uznemiren/a sam ako mi partner ograniči pristup svojem Facebook profilu". Sudionici svoje odgovore temelje na Likertovoj skali (intervalnoj mjernoj ljestvici) od 1-7, pri čemu 1 označava malo vjerojatno, a 7 vrlo vjerojatno. Cronbach alfa u ovom istraživanju iznosi 0.95.

Za mjerenje interpersonalnog elektroničkog nadziranja korištena je jednodimenzionalna Skala interpersonalnog elektroničkog nadziranja (eng. *Interpersonal Surveillance Scale*), autora Tokunage (2011). Skala se sastoji od 15 čestica na koje sudionici daju svoje odgovore pomoću Likertove skale (intervalna mjerna ljestvica) od 1-7, pri čemu 1 označava malo vjerojatno, a 7 vrlo vjerojatno. Primjer čestice glasi "Često posjećujem Facebook profil svog partnera/ice". Ukupni rezultat dobiva se tako da se zbroje rezultati na svim česticama, a veći rezultat ukazuje na veću razinu interpersonalnog elektroničkog nadziranja. Cronbach alfa u ovom istraživanju iznosi 0.89.

Skala procjene kvalitete veze (Hendrick i sur. 1988., prema Ćubela Adorić i sur., 2014) sastoji se od ukupno 7 čestica. Sudionici svoje odgovore izražavaju pomoću skale od 1 do 5 (intervalna mjerna ljestvica), pri čemu za svaku česticu brojevi imaju različito značenje, pri čemu se 1 odnosi na minimalnu, a 5 na maksimalnu izraženost mjernog svojstva. Primjer čestice glasi "Koliko dobro Vaš partner/partnerica zadovoljava Vaše potrebe" pri čemu odgovor 1 označava slabo, a 5 jako dobro zadovoljenje potreba od strane partnera. Ukupni rezultat dobiva se zbrajanjem svih odgovora na skali, s time da je čestice 4 i 7 potrebno rekodirati, a veći rezultat ukazuje na veću kvalitetu veze. Cronbach alfa koeficijent iznosi 0.78 u ovom istraživanju.

Upitnik o vezama- eng. *Relationship Questionnaire* (Bartholomew i Horowitz, 1991) mjeri partnersku privrženost u dva dijela. Prvi se sastoji od ukupno 4 čestice, odnosno 4 opisa stilova privrženosti (sigurni, odbacujući, plašljivi i zaokupljeni). Primjer čestice (za sigurni stil privrženosti) jest: "Lako mi je emocionalno se zblížiti s drugima. Osjećam se ugodno kad ovisim o drugima i kada oni ovise o meni. Ne brinem se da me drugi neće prihvatiti ili da ću ostati sam/a.". Zaokruživanjem odgovora koji najbolje opisuje osobu prikazuje se koji stil privrženosti osoba pridodaje sama sebi (odgovor iskazan nominalnom mjerom ljestvicom). Drugi se dio sastoji od procjene koliko dobro svaki od četiri stila privrženosti opisuje samog sudionika, što su oni iskazivali pomoću intervalne skale od 1 – Uopće se ne odnosi na mene do 7 – U potpunosti se odnosi na mene.

4. Obrada podataka

Podaci su se obrađivali u programu *IBM SPSS Statistics* te je korištena verzija programa 26. Za potrebe opisa uzorka (spol, dob, količina vremena na Facebooku) koristila se deskriptivna statistika. Sama provjera normalnosti distribucija za sve mjerene varijable na intervalnoj mjernoj ljestvici vršila se *Kolmogorov - Smirnovljevim* testom; budući da su rezultati testa su pokazali asimetričnost varijabli kod ispitivanja povezanosti među varijablama te kod računanja razlika između dviju varijabli koristili su se odgovarajući postupci neparametrijske statistike.

5. Rezultati

Kako bi se odgovorilo na prvi problem tj. provjerilo postojanje povezanosti između Facebook ljubomore i interpersonalnog elektroničkog nadziranja izračunat je Spearmanov koeficijent korelacije. Dobiveni rezultati (*Tablica 5.1.*) ukazuju na pozitivnu umjerenu i statistički značajnu povezanost između razine Facebook ljubomore i razine interpersonalnog elektroničkog nadziranja, što znači da oni koji iskazuju veću razinu ljubomore na Facebooku, iskazuju i veću razinu interpersonalnog elektroničkog

nadziranja. U skladu s očekivanjima rezultati su pokazali statistički značajnu i umjerenu povezanost čime je hipoteza potvrđena.

Tablica 5.1.

Povezanost razine Facebook ljubomore i razine interpersonalnog elektroničkog nadziranja izračunata Spearmanovim koeficijentom korelacije

		Razina interpersonalno elektroničkog nadziranja
Razina Facebook ljubomore	<i>r</i>	0,627
	<i>p</i>	0,000

Kako bi se odgovorilo na drugi problem, odnosno provjerilo postojanje razlika u razini Facebook ljubomore s obzirom na stil privrženosti izračunat je *Kruskal-Wallisov* test (Tablica 5.2.), a nakon što je on potvrdio postojanje razlika između grupa dodatno se gledanjem *Bonferronijeve* značajnosti utvrđivalo između kojih točno skupina je razlika značajna. Analizom je utvrđena statistički značajna razlika u razini Facebook ljubomore s obzirom na stil privrženosti ($KW -H= 7,432, p < 0,05$) pri čemu se pokazalo da sudionici sa plašljivim i zaokupljenim stilom privrženosti iskazuju veću razinu Facebook ljubomore nego li oni sa sigurnim i odbacujućim. Sukladno očekivanjima, hipoteza je potvrđena.

Tablica 5.2.

Razlika u razini Facebook ljubomore obzirom na stil privrženosti izračunata Kruskal Wallisovim H testom

	Stil privrženosti	<i>N</i>	<i>M Rank</i>	Kruskal-Wallisov H	<i>p</i>
Razina Facebook ljubomore	Sigurni i odbacujući	80	62,81	7,432	0,006
	Plašljivi i zaokupljeni	61	81,74		
	Ukupno	141			

Kako bi se odgovorilo na treći problem, odnosno provjerilo postojanje povezanosti između Facebook ljubomore i kvalitete veze izračunat je *Spearmanov* koeficijent korelacije. Rezultati ukazuju na negativnu slabu povezanost između varijabli koja je statistički značajna (*Tablica 5.3.*), pa tako oni koji iskazuju veću razinu Facebook ljubomore iskazuju manju kvalitetu veze, što je u skladu s očekivanjima pa se može zaključiti da je hipoteza potvrđena.

Tablica 5.3.

Povezanost razine Facebook ljubomore i kvalitete veze izračunata Spearmanovim koeficijentom korelacije

		Kvaliteta veze
Razina Facebook ljubomore	r	-0,361
	p	0,000

Kako bi se odgovorilo na četvrti problem, odnosno provjerilo postojanje povezanosti između interpersonalnog elektroničkog nadziranja i kvalitete veze izračunat je *Spearmanov* koeficijent korelacije. Suprotno očekivanjima o postojanju negativne povezanosti između interpersonalnog elektroničkog nadziranja i kvalitete veze, rezultati nisu pokazali statistički značajnu povezanost između varijabli (*Tablica 5.4.*) stoga je hipoteza odbačena.

Tablica 5.4.

Povezanost razine interpersonalnog elektroničkog nadziranja i kvalitete veze izračunata Spearmanovim koeficijentom korelacije

		Kvaliteta veze
Razina interpersonalno elektroničkog nadziranja	r	-0,142
	p	0,094

Kako bi se odgovorilo na peti problem, odnosno provjerilo postojanje povezanosti između količine vremena provedenog na Facebooku i kvalitete veze izračunat je *Spearmanov* koeficijent korelacije. Rezultati ukazuju na negativnu, slabu i statistički značajnu povezanost količine vremena provedenog na Facebooku i kvalitete veze (*Tablica 5.5.*), što znači da oni koji provode više vremena na Facebooku ujedno i iskazuju manju kvalitetu veze. U skladu s očekivanjima rezultati su pokazali statistički značajnu povezanost čime je hipoteza potvrđena.

Tablica 5.5.

Povezanost količine vremena provedenog na Facebooku i kvalitete veze izračunata Spearmanovim koeficijentom korelacije

		Kvaliteta veze
Količina vremena provedenog na Facebooku	<i>r</i>	-0,223
	<i>p</i>	0,000

6. Rasprava

Rezultati ovog istraživanja potvrdili su nalaze prethodnih istraživanja prema kojima oni koji iskazuju veću razinu Facebook ljubomore iskazuju i veću razinu interpersonalnog elektroničkog nadziranja. U skladu sa postavkama teorije privrženosti, utvrđeno je postojanje razlika u Facebook ljubomori s obzirom na stilove privrženosti – specifično gdje sigurni i odbacujući stil pokazuju manju razinu ljubomore od zaokupljenog i plašljivog. Kvaliteta veze se pak, u skladu s očekivanjima, pokazala negativno povezana sa Facebook ljubomorom i količinom vremena provedenog na Facebooku, no suprotno očekivanjima nije se pokazala negativno povezanom sa interpersonalnim elektroničkim nadziranjem. U ovom poglavlju prvo će se razmatrati nalazi ovog istraživanja u kontekstu

prethodnih istraživanja, zatim će biti navedena ograničenja aktualnog istraživanja i sugestije za buduća istraživanja, a na kraju će se navesti praktične implikacije s posebnim osvrtom na struku socijalnog rada.

Sukladno prvoj hipotezi, potvrđena je povezanost između Facebook ljubomore i interpersonalnog elektroničkog nadziranja. Ranija istraživanja (Marshall i sur., 2012; Fox i Warber., 2014., Van Ouytsel i sur., 2019., Arikewuyo i sur., 2020) također su potvrdila povezanost ova dva konstrukta. Ovo istraživanje ima sličnosti sa istraživanjem Marshalla i suradnika (2012) gdje su autori također koristili kvantitativni pristup i web anketu te kretali od istih hipoteza o postojanju značajne pozitivne povezanosti Facebook ljubomore i interpersonalnog elektroničkog nadziranja, no razlikovali su se u operacionalizaciji i mjerenju konstrukta interpersonalnog elektroničkog nadziranja (autori su konstrukt mjerili samo jednim pitanjem) te s time povezanom dobivenom veličinom povezanosti – koja je u ovom mjerenju bila značajno veća. Pojedinci koji iskazuju veću razinu Facebook ljubomore moguće da i češće nadziru partnera zbog toga što su nesigurniji u sebe, partnera ili vezu (Gambo i Shem, 2023), a isto tako možda zamišljaju različite situacije i scenarije prilikom pretraživanja partnerovog Facebooka, što u njima izaziva ljubomoru (Muisse i sur., 2009).

Nadovezujući se na teoriju privrženosti, druga hipoteza pretpostavljala je da postoji razlika u razini Facebook ljubomore obzirom na stil privrženosti, gdje će oni sa plašljivim i zaokupljenim stilom privrženosti iskazati veću razinu ljubomore od onih sa sigurnim i odbacujućim stilom privrženosti, što je i potvrđeno ovim istraživanjem. Razlika u razini privrženosti dvije kategorije stilova privrženosti podudara se sa rezultatima prijašnjih istraživanja (Marshall i sur., 2012) i može se objasniti sličnostima u unutarnjim radnim modelima – primarno sebe. Pojedinci sa sigurnim i odbacujućim stilom dijele pozitivan unutarnji radni model o sebi – iako prvi vjeruju partneru pa nemaju potrebu za ljubomorom i provjeravanjem, dok drugi poriču ljubomoru pa niti ne provjeravaju partnerovu aktivnost. S druge strane, plašljivi i zaokupljeni stil privrženosti dijele negativan unutarnji radni model o sebi, karakterizira ih velika razina anksioznosti i nepovjerenja te se stoga javlja i veća razina Facebook ljubomore (Reed i sur., 2015).

Kod trećeg i četvrtog problema ispitala se povezanost konstrukata partnerske ljubomore i interpersonalnog elektroničkog nadziranja sa kvalitetom veze. Sukladno ranijim istraživanjima i u ovom je istraživanju potvrđena negativna povezanost partnerske ljubomore sa kvalitetom veze moguće zbog toga što je ljubomora pojava na emocionalnoj, bihevioralnoj i kognitivnoj razini te je iz tog razloga povezana sa kvalitetom veze koja također obuhvaća više dimenzija (Pfeifer i Wong, 1989; prema Barelds i Dijkstra, 2006). Marshall i suradnici (2012) kvalitativnom metodologijom utvrdili su da su komponente kvalitete veze- intimnost i predanost negativno povezane s ljubomorom. Isto tako, autori Fox i suradnici (2014) koristili su fokus grupe kao metodu istraživanja te su sami sudionici naveli da Facebook može biti izvor ljubomore te da ima negativan učinak na vezu, primjerice sudionicima smeta što nemaju privatnost u online kontekstu te to može dovesti do sukoba u vezi. Međutim, budući da se korelacijama ne može govoriti o uzročno-posljedičnoj vezi, teško je utvrditi prethodi li ljubomora smanjenoj kvaliteti veze ili narušena kvaliteta veze prethodi razvoju ljubomore.

Moguće je da interpersonalno elektroničko nadziranje nije povezano sa kvalitetom veze jer može biti prikriveno i dobroćudno, npr. kad partner samo želi provjeriti neke informacije i znati više o partneru ili samo provjeriti stabilnost i sigurnost veze što proizlazi i iz teorije nesigurnosti (Tokunaga, 2011). Ako nije u korelaciji s već spomenutim elementima kvalitete veze (sukob, ljubav, itd.) moguće da interpersonalno nadziranje partnera neće biti povezano sa kvalitetom veze. Isto tako, već je ranije spomenuto da interpersonalno elektroničko nadziranje može biti anonimno te drugi partner ni ne mora znati da ga partner nadzire, stoga kvaliteta veze nije narušena iz tog razloga. Dok je s druge strane, partnerska ljubomora vidljiva na partneru, na način da zaokuplja njegove misli, osjećaje te se vidi i u ponašanju (White, 1981), a onda i u kvaliteti same veze (Coundouris i sur., 2021).

Ranija istraživanja dobivala su oprečne rezultate vezane uz postojanje povezanosti kvalitete veze i interpersonalnog elektroničkog nadziranja. Neka istraživanja (Elphinston i Noller, 2011., prema Sánchez i sur., 2017), dobila su pozitivnu povezanost, dok druga su druga (Stewart i sur., 2014., prema Sánchez i sur., 2017) dobila negativnu. Objašnjenje

je za pozitivnu povezanost ovih konstrukata to da partner zbog nesigurnosti i potrebe provjeravanja drugog partnera nadzire svog partnera te dok se uvjeri da je njegova sumnja neopravdana, osjeća zadovoljstvo te kvaliteta veze nije narušena samim nadziranjem (Sánchez i sur., 2017). S druge strane, autori objašnjavaju kako na negativnu povezanost spomenutih konstrukata utječe moderator duljine veze gdje oni partneri koji su kraće u vezi nemaju još razvijeno povjerenje, predanost i stabilnost te se javlja nadziranje zbog čega je i kvaliteta veze smanjena.

Povezanost kvalitete veze sa količinom vremena provedenog na Facebooku pokazala se statistički značajnom te negativno povezanom u skladu s nalazima ranijih istraživanjima (Clayton, 2014; Hammond i Chou, 2016; Hand i sur., 2013; Valenzuela i sur., 2014., sve prema Coundouris i sur., 2021). Oni koji provode više vremena na Facebooku, ujedno i iskazuju manju kvalitetu veze. Moguće je objašnjenje dobivenog odnosa to što, kada partner provodi veću količinu vremena na Facebooku, drugi se partner osjeća zapostavljeno, napeto i nesigurno te korištenje Facebooka tada ometa svakodnevne aktivnosti partnera (González-Rivera i Hernández-Gato, 2019). U skladu s time, kvalitativnom metodologijom Arikewuyo i suradnici (2020) također su istražili odnos između ovih dviju varijabli gdje su sudionici naveli da vrijeme na društvenim mrežama može dovesti do nezadovoljstva u vezi te da do nezadovoljstva vezom tj. smanjene kvalitete veze dolazi kad naiđe potreba za zajedničkim provođenjem vremena, a jedan partner provodi (pre)više vremena na Facebooku. U prilog smanjenoj kvaliteti veze tada ide i često dolaženje do konflikata i svađa između partnera oko provođenja vremena na društvenim mrežama (González-Rivera i Hernández-Gato, 2019). Isto tako, kvalitetu veze i količinu vremena provedenog na Facebooku autori González-Rivera i Hernández-Gato (2019) dovode u vezu sa stresom koji se javlja kada partneri koriste Facebook (i društvene mreže općenito), a kad su pod stresom dolazi do narušene komunikacije te smanjene kvalitete veze.

6.1 Ograničenja istraživanja

Jedno je od ograničenja istraživanja način odabira uzorka, odnosno specifičnost odabira sudionika istraživanja. Naime, zbog uključivanja samo onih sudionika koji su bili dostupni na Facebooku kao društvenoj mreži, nije moguće uopćiti rezultate na cijelu populaciju (Milas, 2005). Malen odaziv zbog toga još slabije omogućava uopćavanje rezultata, a postoji više razloga zbog čega je odaziv malen. Prvi razlog je specifično definiran uzorak što onemogućava drugima koji nisu dio uzorka opisanog na početku ankete te u pozivnom pismu da sudjeluju. Prvi kriterij je bio punoljetnost, a Facebook mogu koristiti i maloljetne osobe; drugi kriterij da je sudionik trenutno u partnerskoj vezi, a to odmah isključuje samce, razvedene ili one koji su prekinuli partnerski odnos, a imaju iskustva te treće-kriterij heteroseksualne veze, točnije isključilo se osobe svih drugih seksualnih orijentacija osim heteroseksualne.

Unatoč brojim prednostima– brzine provođenja uz malene ili nikakve troškove (Galešić, 2005) te obuhvata sudionika iz različitih geografskih područja, web anketa ima i svojih nedostataka koji su također mogli djelovati na ovo istraživanje. Primjerice, nedostatak koji se može desiti jest "lažno predstavljanje", odnosno činjenica da bilo tko može riješiti samu anketu, a da ni ne odgovara kriterijima za ispunjenje ankete (Galešić, 2005). U slučaju ovog istraživanja, moguće je da su sudionici zanemarili početne upute te da su primjerice ispunili anketu iako nisu trenutno u vezi, ali su nedavno prekinuli.

Nadalje, iako je općeniti nedostatak korištenja web ankete taj što zahvaća samo korisnike interneta (Reips, 2002; 2007., sve prema Tangmanee i Niruttinanon, 2019), u ovom se istraživanju to pokazalo ključnim zbog toga što se ispituje korištenje Facebooka, za koji i treba pristup Internetu i treba imati izrađen Facebook profil. Međutim, u ovom su se istraživanju obuhvatili samo korisnici Facebooka koji su dio određenih grupa te su zbog toga imali pristup pozivu na istraživanje.

U ovom se anketnom upitniku postavila opcija da sva pitanja budu obvezna, tzv. metoda "prisiljenih odgovora" - eng. *forced response* (Tangmanee i Niruttinanon, 2019). Postavljanje svih pitanja kao obveznih koristilo se kako bi sudionici odgovorili na sva pitanja, ali isto tako i ako bi slučajno propustili zaokružiti brojeve na skalama da ih se podsjeti prije prelaska na iduće pitanje. Međutim, prijašnja istraživanja (Derouvrey i

Couper, 2002; Stieger i sur., 2007.; sve prema Tangmanee i Niruttinanon, 2019) zaključuju da opcija prisiljenih odgovora zapravo dovodi do većeg odustajanja od istraživanja zbog toga što sudionici vide prisiljene odgovore kao kontrolirajuće i napadne. Budući da je i u ovom istraživanju došlo do odustajanja sudionika nakon prve ili druge stranice, moguće je objašnjenje da su sudionici doživjeli prisilne odgovore kao napadne. Međutim, u ovom je istraživanju bilo važnije imati potpune i iskoristive odgovore zbog potrebe analize rezultata i provođenja statistički testova, tako da se time opravdava postavljanje prisiljenih odgovora.

Također, moguće je da sama anketa sadržava neke elemente koji smanjuju odaziv na sudjelovanje, ili konkretnije u ovom istraživanju smanjuju cjelovito ispunjavanje ankete. Anketni upitnik podijeljen je na stranice, a prva stranica sadrži skalu sa pitanjima o partnerskoj ljubomori. Iako je logika stavljanja same skale na početak bila da se odmah uvede sudionika u temu te ga se privuče na rješavanje zanimljivošću pitanja, odustajanje od ispunjavanja ukazuje na to da su sudionici odustali zbog prezasićenosti takvih pitanja odmah na početku. Možda bi bilo bolje da su na početku bila sociodemografska pitanja (spol, dob) te pitanja o dužini veze i količini vremena provedenog na Facebooku, a tek nakon toga da se nastavilo Skalom Facebook ljubomore i ostalim skalama. Iako možda broj sudionika tada ne bi bio povećan, kod odustajanja bi se deskriptivnom statistikom moglo vidjeti sociodemografska obilježja onih sudionika koji su odustali te istražiti postoje li neke sličnosti među sudionicima koji su odustajali od nastavka istraživanja.

Prednost je regrutiranja sudionika preko društvenih mreža- u ovom slučaju Facebooka, širok raspon sudionika i mogućnost dijeljenja ankete dalje te rješavanje ankete putem različitih uređaja (Huang, 2017., prema Kühne i Zindel, 2020). Što se tiče samog odabira društvene mreže Facebooka, ovo je istraživanje željelo ispitati nova i aktualna pitanja vezana uz Facebook iako je sama društvena mreža bila popularnija prijašnjih godina nego sada, a isto tako za Facebook postoje provjereni i pouzdani mjerni instrumenti, dok za ostale društvene mreže to još nije slučaj.

Uz naznaku ograničenja ovog istraživanja, bitno je ponuditi smjernice za buduća istraživanja u ovom području kako bi se stekla šira slika o Facebook ljubomori,

interpersonalnim elektroničkim nadziranjem te odrednicama veze. Budući da je riječ o odrednicama partnerskih odnosa, u idućim bi istraživanjima bilo relevantno uključiti oba partnera kako bi se ispitalo slaganje u percepciji partnera oko ovih ponašanja te eventualno utvrdile sličnosti i razlike u percepciji Facebookovih dobrih i loših strana u vezi. Također, trebala bi se osmisliti moderna i prilagođena verzija Skale Facebook ljubomore jer se društvene se mreže mijenjaju te bi novija skala obuhvaćala pojave i promjene prilagođene razvoju Facebooka kao društvene mreže.

6.2 Praktične implikacije

Aktivnost na Internetu sve je više u porastu te je svijet bez modernih tehnologija i korištenja aplikacija, softwera i društvenih mreža nezamisliv. Općenita upotreba društvenih mreža danas sadrži pozitivne aspekte, uključujući povećano samopoštovanje, povećani društveni kapital, formiranje identiteta te samo izražavanje (Flynn i sur., 2018). Budući da su međuljudska interakcija i briga ključne romantičnim partnerima kako bi održali zdrave odnose (Ahmetoglu i sur., 2010., prema Nongpong i Charoensukmongkol, 2016), pretjerano korištenje društvenih mreža tijekom provođenja vremena sa svojim partnerom moglo bi se smatrati neprikladnim ponašanjem koje uzrokuje probleme u vezi. U doprinos ovoj tezi ide i rezultat ovog istraživanja da oni koji iskazuju manju kvalitetu veze, provode i više vremena na Facebooku. Zapravo, istraživanja (Charoensukmongkol, 2015., prema Nongpong i Charoensukmongkol, 2016) su pokazala da učestalo korištenje društvenih mreža može narušiti kvalitetu međuljudskih interakcija koje pojedinci razvijaju s drugima ljudi u stvarnom životu. Korištenje društvenih medija u tom smislu također smanjuje količinu kvalitetnog vremena koju pojedinci provode sa svojim partnerima, čime se narušava intimnost veze (Hand i sur., 2013).

Socijalni rad je profesija koja se bavi sa pojedincem i parovima te nastoji biti u toku sa društvenim promjenama i razvojem, kao što su korištenje Interneta, društvenih mreža te svih pojava koje takve promjene donose. Socijalni radnici trebali bi se prilagoditi modernim tehnologijama te biti svjesni utjecaja kojeg one imaju na pojedince, obitelji,

parove i zajednice. Partnerska ljubomora negativna je osobina pojedinca te sama po sebi može biti povezana sa negativnim obrascima ponašanja, poput fenomena interpersonalnog elektroničkog nadziranja partnera (Tokunaga, 2011). Također, samo korištenje Facebooka može biti povezano sa određenim emocionalnim stanjima pa čak i sa poremećajima ponašanja i raspoloženja, poput uspoređivanja samoga sebe sa drugima na internetu što dovodi do depresije te smanjenog raspoloženja (Steers i sur., 2015; Appel i sur., 2014; Feinstein i sur., 2013.; Tandoc i sur., 2015., sve prema Flynn i sur., 2018).

Nadalje, tijekom korištenja Facebooka, ali i ostalih društvenih mreža nerijetko se pojavljuje smanjeno zadovoljstvo fizičkim izgledom te potreba za stvaranjem pozitivne slike o sebi, što ukoliko je narušeno može dovesti do nedostatka samopoštovanja te također razvoja depresije (Rosen i sur., 2013.; Mehdizadeh, 2010., sve prema Flynn i sur., 2018). Ovi nalazi vrlo su korisni u razgovoru socijalnog radnika sa korisnikom zbog toga što mu povratne informacije o obrascima korištenja Facebooka mogu otkriti više o problemima i time olakšati primjenu intervencija, kao i učinkovitije stvaranje plana promjene. Također je posebno važno razumjeti virtualni "online" kontekst bračnih parova ili romantičnih partnera ukoliko dođu zajedno na savjetovanje ili obiteljsku medijaciju. Ljubomora pogotovo može biti razlog i povod brojnih razvoda brakova (Clayton i sur., 2013) zbog čega je važno da socijalni radnik razumije koncept ljubomore, njezine aspekte i pojavnost. Iako socijalni radnik već posjeduje znanja o partnerskoj ljubomori te ponašanjima poput nadziranja partnera, ovo istraživanje nudi moderan i aktualan pogled na već postojeće koncepte ljubomore i nadziranja te ih opisuje u pogledu korištenja društvenih mreža koje su danas pretežito neizostavni dio partnerskog odnosa. Također, iako socijalni radnik ima znanja iz područja teorije privrženosti, ovo istraživanje nadalje opisuje važnost i povezanost unutarnjih radnih modela kao njihovo razlikovanje u Facebook ljubomori s obzirom na svoj stil privrženosti. Rezultati ovog istraživanja koji su vezani uz stilove privrženosti doprinose spoznajama o partnerskoj privrženosti te njezinom vezom sa ljubomorom na Facebooku, odnosno u online kontekstu. Tijekom savjetovanja, primjenjujući ove spoznaje, socijalni radnik može ispitati jednog partnera ili oba o njihovoj privrženosti te objasniti doprinos unutarnjih radnih modela na

funkcioniranje osobe te napraviti intervenciju da bi partneri bolje razumjeli sebe i svoje funkcioniranje. Isto tako, primjena navedenih spoznaja doprinosi i razvoju načina suočavanja parova sa stresnim događajima, problemima i konfliktima, a opet posljedično smanjenjem konflikata povećava se i zadovoljstvo te kvaliteta veze (Coundouris i sur., 2021). Ovo istraživanje utvrdilo je da oni koji pokazuju manje zadovoljstvo vezom, više su ljubomorni, a također i provode više vremena na Facebooku. Intervencijom socijalnog radnika kod partnerske ljubomore te pojašnjenjem da prekomjerno korištenje društvenih mreža može biti razlog nezadovoljstva partnera, socijalni radnik pomaže partnerima da izgrade kvalitetan odnos i time povećaju kvalitetu svoje veze.

Budući da je Facebook ljubomora povezana sa interpersonalnim elektroničkim nadziranjem, jedan partner ili oba mogu razviti kontrolirajuća i prisilna ponašajna (Daspe i sur., 2018). U svakodnevici, "*offline*" svijetu ljubomora često dovodi do interpersonalnog partnerskog nasilja te objašnjava agresivna ponašanja koja jedan partner iskazuje prema drugome (Daspe i sur., 2018). Facebook ljubomora pokazala se u istraživanju Daspe i suradnika (2018) kao posrednik između korištenja Facebooka i interpersonalnog partnerskog nasilja. Autori objašnjavaju da provođenjem vremena na Facebooku partneri dolaze do puno novih i lako dostupnih informacija na samoj društvenoj mreži te to može izazvati osjećaj ljubomore. Zbog toga, partneri su preplavljeni osjećajima izdaje i prijetnje vezi, a nasilno ponašanje može se iskazati zbog želje za ponovnim preuzimanjem kontrole te postizanjem blizine s partnerom (Daspe i sur., 2018).

Iako ne postoji mnogo istraživanja koje se bave direktnom vezom partnerske ljubomore i interpersonalnog partnerskog nasilja, opisani nalazi ukazuju na moguću poveznicu te način na koji ljubomora može biti uzrok počinjenja interpersonalnog partnerskog nasilja. Socijalni radnik u svom se radu susreće sa problematikom partnerskog nasilja te ove spoznaje pridonose razumijevanju motiva ljubomore, kao i činjenici da društvene mreže danas itekako mogu potaknuti ljubomorno ponašanje te kontrolu partnera, posebice elektroničkim nadziranjem koje je lako provedivo i dostupno. Ove spoznaje mogu biti korisne kod rada na prevenciji nasilja i društveno nepoželjnih ponašanja, gdje se može ukazati i na opasnost nasilnih ponašanja koja nisu samo dio stvarnog svijeta, već i onog

virtualnog- primjerice provaljivanje na nečiji Facebook profil i čitanje partnerovih poruka na Internetu bez njegovog/ njezinog odobrenja (Daspe i sur., 2018).

7. Zaključak

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi odnos Facebook ljubomore, interpersonalnog elektroničkog nadziranja te odrednica partnerske veze -privrženosti i kvalitete veze. Facebook ljubomora pojava je povezana sa virtualnim svijetom te ljubomornim ponašanjima, mislima i osjećajima na društvenoj mreži. Zajedno s njom, često se pojavljuje se i nadziranje partnera kako bi se pratila njegova/ njezina aktivnost na Internetu, što predstavlja pojam interpersonalnog elektroničkog nadziranja. Sukladno ranijim istraživanjima, rezultati ovog istraživanja demonstriali su da oni koji iskazuju veću razinu Facebook ljubomore iskazuju i veću razinu interpersonalnog elektroničkog nadziranja.

Facebook ljubomoru i interpersonalno elektroničko nadziranje povezuje teorija privrženosti prema kojoj unutarnji radni model koji osoba ima , odnosno doživljaj sebe i drugih označava i kako će doživjeti Facebook ljubomoru te interpersonalno elektroničko nadziranje. Prema tome, pojedinci sa sigurnim i odbacujućim stilom privrženosti manje su ljubomorni te ne nadziru svog partnera kao pojedinci s plašljivim i zaokupljenim stilom privrženosti. Rezultati ovog istraživanja potvrdili su ove nalaze, odnosno razlike između tih dviju kategorija stilova privrženosti.

Kvaliteta veze, kao odrednica partnerskog odnosa također se pokazala povezanom sa Facebook ljubomorom, pri čemu su se potvrdila očekivanja o tome da oni koji iskazuju veću razinu partnerske ljubomore iskazuju manju kvalitetu veze. Međutim, suprotno očekivanjima nije se potvrdilo postojanje povezanosti kvalitete veze i interpersonalnog elektroničkog nadziranja. U prethodnim se istraživanjima i vrijeme provedeno na Facebooku pokazalo bitnim za kvalitetu veze te se kao objašnjenje isticalo da previše vremena na Facebooku zapravo prethodi manjoj kvaliteti veze. Ovo je istraživanje također

potvrdilo opisan nalaz- oni koji su iskazali da provode više vremena na Facebooku, ujedno su iskazali i manju kvalitetu veze.

Popis tablica

Tablica 3.1.1. <i>Deskriptivni podaci o spolu sudionika</i>	13
Tablica 3.1.2 <i>Deskriptivni podaci o dobi sudionika</i>	14
Tablica 3.1.3 <i>Deskriptivni podaci o dužini veze</i>	14
Tablica 3.1.4 <i>Količina vremena provedenog na Facebooku (u jednom tjednu)</i>	14
Tablica 5.1 <i>Povezanost razine partnerske ljubomore i razine interpersonalnog elektroničkog nadziranja izračunata Spearmanovim koeficijentom korelacije</i>	19
Tablica 5.2 <i>Razlika u razini partnerske ljubomore obzirom na stil privrženosti izračunata Kruskal Wallisovim H testom</i>	19
Tablica 5.3 <i>Povezanost razine partnerske ljubomore i kvalitete veze izračunata Spearmanovim koeficijentom korelacije</i>	20
Tablica 5.4 <i>Povezanost razine interpersonalnog elektroničkog nadziranja i kvalitete veze izračunata Spearmanovim koeficijentom korelacije</i>	20
Tablica 5.5 <i>Povezanost količine vremena provedenog na Facebooku i kvalitete veze izračunata Spearmanovim koeficijentom korelacije</i>	21

8. Literatura

1. Arikewuyo, A. O., Efe-Özad, B., Dambo, T. H., Abdulbaqi, S. S., & Arikewuyo, H. O. (2020). An examination of how multiple use of social media platforms influence romantic relationships. *Journal of Public Affairs*, 1-12.
2. Aronson, E., Wilson, T. D., i Akert, R. M. (2005). *Socijalna psihologija*. Mate.
3. Barelds, D. P. H., & Dijkstra, P. (2006). Reactive, anxious and possessive forms of jealousy and their relation to relationship quality among heterosexuals and homosexuals. *Journal of Homosexuality*, 51(3), 183–198.
4. Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226–244.
5. Berk, L. E. (2008). *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
6. Blažeka Kokorić, S., i Gabrić, M (2009). Razlike u ljubavnim vezama studenata sa sigurnim i nesigurnim stilovima privrženosti. *Ljetopis socijalnog rada*, 16(3), 551-572.
7. Clayton, R. B., Nagurney, A., & Smith, J. R. (2013). Cheating, breakup, and divorce: Is Facebook use to blame? *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16(10), 717–720.
8. Coundouris, S. P., Tyson, C. L., & Henry, J. D. (2021). Social networking site use and relationship quality: A double edged sword. *Computers in Human Behavior*, 123, 10687. 1-15.
9. Čubela Adorić, V., Penezić, Z., Proroković, A. i Junaković I.T. (2014). *Zbirka psihologijskih skala i upitnika, Svezak 7*. Zadar: Sveučilište u Zadru.
10. Daspe, M.-È., Vaillancourt-Morel, M.-P., Lussier, Y., & Sabourin, S. (2018). Facebook use, facebook jealousy, and intimate partner violence perpetration. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 21(9), 549–555.

11. Flynn, S., Noone, C., & Sarma, K. M. (2018). An exploration of the link between adult attachment and problematic Facebook use. *BMC Psychology*, 6(1). 1-16.
12. Fox, J., & Warber, K. M. (2014). Social networking sites in romantic relationships: Attachment, uncertainty, and partner surveillance on Facebook. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 17(1), 3–7.
13. Galešić, M. (2005). Anketna istraživanja putem interneta: Mogući izvori pogrešaka. *Društvena istraživanja-Časopis za opća društvena pitanja*, 14(75- 76), 297-320.
14. Gambo, S. i Shem, W. (2023). An exploration of uncertainty reduction strategies in romantic relationships. *Alkebulan: A Journal of West and East African Studies*, 3(1). 20-29.
15. González-Rivera, J. A., & Hernández-Gato, I. (2019). Conflicts in Romantic Relationships over Facebook Use: Validation and Psychometric Study. *Behavioral Sciences*, 9(2), 1-13.
16. Goodboy, A.K. & Bolkan,S. (2011) Attachment and the use of negative relational maintenance behaviors in romantic relationships. *Communication Research Reports*, 28(4), 327-336.
17. Hand, M. M., Thomas, D., Buboltz, W. C., Deemer, E. D., & Buyanjargal, M. (2013). Facebook and romantic relationships: Intimacy and couple satisfaction associated with online social network use. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* 16(1), 8–13.
18. Imai, T., Taniguchi, E., & Umemura, T. (2021). Relational uncertainty and relationship satisfaction in a romantic relationship: self-disclosure as a moderator and a mediator. *Current Psychology*. 42. 1585–1597.
19. Kühne, S. & Zindel, Z. (2020). Using Facebook and Instagram to Recruit Web Survey Participants: A Step-by-Step Guide and Application in Survey Methods: Insights from the Field, Special issue: ‘Advancements in Online and Mobile Survey Methods’. Preuzeto s <https://surveyinsights.org/?p=13558>.

20. Marshall, T. C., Bejanyan, K., Di Castro, G., & Lee, R. A. (2012). Attachment styles as predictors of Facebook-related jealousy and surveillance in romantic relationships. *Personal Relationships, 20*(1), 1–22.
21. Milas, G. (2005). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
22. Moorman, J., & Bowker, A. (2011). The university Facebook experience: The role of social networking on the quality of interpersonal relationships. *The American Association of Behavioral and Social Sciences Journal, 15*(1), 1–23.
23. Muise, A., Christofides, E., & Desmarais, S. (2009). More information than you ever wanted: Does Facebook bring out the green-eyed monster of jealousy? *CyberPsychology i Behavior, 12*(4), 441–444.
24. Muscanell, N. L., Guadagno, R. E., Rice, L., & Murphy, S. (2013). Don't it make my brown eyes green? An analysis of Facebook use and romantic jealousy. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 16*(4), 237–242.
25. Nongpong, S., & Charoensukmongkol, P. (2016). I don't care much as long as I am also on Facebook: Impacts of social media use of both partners on romantic relationship problems. *The Family Journal, 24*(4), 351–358.
26. Oliver, P. (2010). *The student's guide to research ethics*. Maidenhead: McGraw-Hill/Open University Press.
27. Rahaman, H. M. S. (2015). Romantic relationship length and its perceived quality: Mediating role of Facebook-related conflict. *Europe's Journal of Psychology, 11*(3), 395–405.
28. Reed, L. A., Tolman, R. M., & Safyer, P. (2015). Too close for comfort: Attachment insecurity and electronic intrusion in college students' dating relationships. *Computers in Human Behavior, 50*, 431–438.
29. Sánchez, V., Muñoz-Fernández, N., & Ortega-Ruiz, R. (2017). Romantic Relationship Quality in the Digital Age: A Study with Young Adults. *The Spanish Journal of Psychology, 20*(1), 1–10.
30. Stern, L. A., & Taylor, K. (2007). Social networking on Facebook. *Journal of the Communication, Speech & Theatre Association of North Dakota, 20*, 9–20.

31. Stewart, M. C., Dainton, M., & Goodboy, A. K. (2014). Maintaining relationships on Facebook: Associations with uncertainty, jealousy, and satisfaction. *Communication reports, 27*(1), 13–26.
32. Tangmanee, C., & Niruttinanon, P. (2019). Web survey's completion rates: Effects of forced responses, question display styles, and subjects' attitude. *International Journal of Research in Business and Social Science (2147-4478), 8*(1), 20-29.
33. Tokunaga, R. S. (2011). Social networking site or social surveillance site? Understanding the use of interpersonal electronic surveillance in romantic relationships. *Computers in Human Behavior, 27*(2), 705–713.
34. Tokunaga, R. S. (2015). Interpersonal surveillance over social network sites. *Journal of Social and Personal Relationships, 33*(2), 171–190.
35. Van Ouytsel, J., Walrave, M., Ponnet, K., Willems, A.-S., & Van Dam, M. (2019). Adolescents' perceptions of digital media's potential to elicit jealousy, conflict and monitoring behaviors within romantic relationships. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace, 13*(3). 1-21.
36. White, G. L. (1981). A model of romantic jealousy. *Motivation and Emotion, 5*(4), 295–310.